

Mottagare:
Miljödepartementet
Kemikalieenheten
Emma Wikstad

Remissyttrande –SOU 2019:45 Framtidens kemikaliekontroll -Hantering av kombinationseffekter och gruppvis hantering av ämnen. M2020/00226/Ke

Livsmedelsverket arbetar på regeringens och riksdagens uppdrag att i konsumenternas intresse verka för säker mat och säkert dricksvatten. Att minska exponeringen för farliga kemikalier enskilt eller i blandning är viktigt ur ett folkhälsoperspektiv och därför ser Livsmedelsverket positivt på att ytterligare steg tas för att minska den totala exponeringen för oönskade substanser. Livsmedelsverket har tagit del av remissen och tackar för möjligheten att lämna synpunkter.

Det är en omfattande utredning som berör historik, nuvarande lagstiftning, riskvärdering och hantering av blandningar. Utredningen avspeglar dock en bristande förståelse för olika lagstiftningsområdets syften och utformning. Livsmedelsverket skulle därför vilja föra fram ett par förtydliganden.

Förtydliganden gällande livsmedelslagstiftningen

När det gäller livsmedelslagstiftningen tycks man ha missuppfattat uppdelningen mellan riskvärdering och riskhantering som finns däri. Genom livsmedelslagen inrättas den europeiska livsmedelssäkerhetsmyndigheten Efsa, som har i uppgift att tillhandahålla vetenskaplig rådgivning och opartisk information inom alla områden som har direkt eller indirekt effekt på livsmedels- och fodersäkerhet, inte bara inom områdena bekämpningsmedel, tillsatser och material i kontakt i livsmedel, något som inte framkommer i utredningen. Efsa arbetar främst på anmodan av kommissionen, som leder riskhanteringsarbetet inom EU, och som ger Efsa i uppdrag att ta fram riskvärderingsunderlag inför val av hanteringsåtgärder. I vissa fall ingår det i uppdraget, där så är lämpligt, att beakta även kumulativa effekter. Däremot sätter Efsa inte några gränsvärden, vilket felaktigt framförs i rapporten. Vidare förekommer vinklingar av utformningen av lagstiftningen som på sida 54 där man har utelämnat en viktig del av skrivningen i förordning 315/93. Man skriver i utredningen ”Livsmedel som innehåller vissa specificerade främmande ämnen (föreningar) får inte säljas i EU.” Som helhet lyder den: *livsmedel som innehåller ett främmande ämne i en mängd som inte kan godtas med hänsyn till folkhälsan, i synnerhet vad gäller giftighet, får inte släppas ut på marknaden.* Det finns även ett fel på sida 55 där det hänvisas till förordning 1831/2003 om livsmedelstillsatser, men 1831/2003 berör fodertillsatser inte livsmedelstillsatser.

2020-05-25

Dnr 2020/00831

Slutligen vill Livsmedelsverket påpeka att livsmedelslagstiftningen inte är och kan inte bli ett redskap att hantera utsläpp av kemikalier i miljön. Istället behöver livsmedelslagstiftningen sätta regler för att hantera riskerna för människors hälsa och skapa en hög livsmedelssäkerhet när utsläpp har skett och livsmedel förorenats.

Övergripande synpunkter på rekommendationerna och slutsatserna i utredningen

I utredningen presenteras slutsatserna i form av elva rekommendationer om hur europeisk kemikaliekontroll kan utvecklas för att bättre hantera problematiken med kemiska blandningar. Förslagen fokuserar på två områden:

1. Riskbedömning och hantering av kemiska blandningar, i syfte att göra kemisk riskbedömning och riskhantering mer relevant för målet att skydda människors hälsa och ekosystemen
2. Gruppvis utvärdering av kemikalier, för att underlätta identifiering av problematiska ämnen och stödja processen att byta ut farliga kemikalier mot säkrare alternativ.

Utredningen innehåller många förslag av olika karaktär och på olika nivåer. Det är förvisso positivt att man försöker se mer till helheten och den sammanlagda exponeringen än till bara enskilda kemikalier. Men givet komplexiteten i frågeställningen och rekommendationernas olika karaktär saknas en tydlig prioritering i utredningen. Det hade varit önskvärt om man specificerat vilka åtgärder som behöver genomföras i ett första steg för att kunna genomföra ytterligare åtgärder senare.

Vidare saknas en analys av skillnad mellan medvetet tillsatta ämnen, t.ex. växtskyddsmedel, och främmande ämnen som utgör en oönskad kontamination, t.ex. miljöföroreningar och tungmetaller, då förutsättningarna för riskhantering kan skilja sig väsensskilt åt. Avsaknad av analys bli extra tydlig i förslaget om införandet av en sk. allocation factor. Modellen behöver förfinas och anpassas efter olika förutsättningar och omständigheter.

Utredningen hade varit betjänt av att man också berört aspekten risker med vissa kemikalier mot den eventuella nytta de kan göra. Resonemang kring detta hade kunnat ligga till grund för prioriteringar både inom forskning och vad gäller substitution, men även utfasning av kemikalier.

Livsmedelsverket anser att det är viktigt att alla berörda sektorer fortsätter att arbeta för en minskad exponering av skadliga ämnen och att man aktivt arbetar med att minska tillförseln av skadliga kemikalier till våra ekosystem. Det är särskilt angeläget att sträva till åtgärdandet av utsläpp vid källan istället för att förlita sig på övervakning i senare led. Därför ser Livsmedelsverket positivt på förslagen som syftar till att skärpa kraven i REACH-lagstiftningen inklusive kraven på substitution. En förutsättning för detta är dock att man säkerställer att falsk substitution undviks vilket man betonar i utredningen. Livsmedelsverket stödjer även förslaget om att

2020-05-25

Dnr 2020/00831

samordna definitioner och principer inom olika delar av den gemensamma EU-lagstiftningen i de fall detta är möjligt.

Livsmedelsverket ser också mycket positivt på förslaget om fortsatt forskning på området med fokus på att identifiera de vanligaste blandningarna och vilka substanser som utgör sk. risk drivers, för att utifrån ett riskbaserat arbetssätt kunna fokusera fortsatta insatser inom områden där de har störst effekt.

Förutom forskning krävs att berörda myndigheter samarbetar och samordnar sina resurser. Utredningsförslag om ökat samarbete mellan svenska myndigheter gällande riskbedömningar av blandningar är därför positivt. Ett sådant samarbete torde kunna bedrivas i en arbetsgrupp i det redan existerande myndighetssamarbetet SamTox, samordningsgruppen för nya potentiella kemikaliehot.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Annica Sohlström. I den slutliga handläggningen har deltagit områdescheferna Kristina Ohlsson, Eiríkur Einarsson, Mattias Åsander, Hanna Dufva och stabschef Peyman Kia, samt Stina Wallin Ottoson, föredragande.

Annica Sohlström

Generaldirektör
Livsmedelsverket

Stina Wallin Ottoson

Teamchef